ދުނިޔޭގައިވާ އެންމެ ތިރި ބިން

އިބްރާހީމް ނާޖިމް، މއ. ވައިޓްބާމާގެ

ސަޔިންސް ޢިލްމުގެ އަލީގައި އިންސާނުންނަށް މި ދުނިޔޭގައިވާ އެންމެ ފަސްގަނޑު ތިރި ބިން އޮތީ ކޮންބައެއްގައިކަން ހޯދައިގަތުމުގެ މާކުރިން މާތްވެގެންވާ ޤުރުއާނުގައި ވަނީ އެކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވާފަ އެވެ. މިކަމުން ފާހަގަވަނީ ޤުރުއާނަކީ އަންގަވައި ބަސްފުޅެއް ގޮތުގައި اللّٰه، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު ޞައްލަ اللّٰه ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ ޒަމާނަކުން ބާވައިލެއްވި ބޮޑު މުޢުޖިޒާތެއްކަމެވެ. މި ޚަބަރުގައި ތަފްސީރުކޮށް މި ބަޔާންކުރަނީ ރޫމް ސޫރަތުގެ ކުރީކޮޅުގެ އާޔަތްތަކާއި ގުޅުންހުރި ތާރީޚީ ވާޤިޢާއަކަށެވެ. ވިދާޅުވެވުން ގެންދަވާނަމެވެ.

މީލާދުން 7 ވަނަ ގަރުނުން ދުނިޔެ އަޅައިލީ އެންމެ ބާރުގަދަ ދެ ދައުލަތަކަށް އޮތީ ރޫމްކަރައާއި ފާރިސްކަރަ އެވެ. ރޫމީންގެ ރަސްކަން ދެމިހުރީ ޔޫރަޕް އާއި އޭޝިޔާ މައިނަރގެ އެވެ. ފާރިސީންގެ ރަސްކަން އިރާން އާއި އިރާޤުން ފެށިގެން އޭޝިޔާގެ ދެކުނުން ގޮސް ނަހަރުން އާއި ހިސާބަށެވެ. މި ދެ ރަސްކަމުގެ ދެމެދުގައި ޒަމާނުއްސުރެ ވާދަވެރިކަމާއި، ދެކޮޅުވެރިކަން ހިނގަމުންދިޔަ އެވެ. އެ ޒަމާނުގައި މި ދެ ދައުލަތަކީ ދުނިޔޭގެ ބޮޑު ދެބާރެވެ.

މުޙައްމަދު ޞައްލަ اللّٰه ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ރަސޫލުކަމަށް ވަޑައިގެން ފެށުއްވުމާ 4 ވަރަކަށް އަހަރު ފަހުން، މީލާދުން 613-614 ވަނަ އަހަރު މި ދެ ރަސްކަމުގެ ދެމެދުގައި ބޮޑު ހަނގުރާމަތަކެއް ހިނގުނެވެ. މި ހަނގުރާމަތަކުގެ ނަތީޖާއަކަށްވީ ރޫމީން ބަލިވެ ފާރިސީން އަމީރުންގެ އަތުން ޝާމްކަރަ (ސޫރިޔާ، ލުބްނާން، އުރުދުން، ފަލަސްތީން) އެއްކޮށް އަތުލައިގަތެވެ. އަދި ރޫމީންގެ ލަޝްކަރުތައް ބިޒަންޓިން ރާއްޖޭގެ ވެރިރަށް ކޮންސްޓެންޓިނޯޕަލް އާއި ކައިރި ސަރަހައްދުތަކަށް އެރުމުގެ ސަބަބުން، ރޫމީންގެ ދައުލަތް އެއްކޮށް ސުންނާފަތިވެގެން ހިނގައިދާނެކަމުގެ ބިރު ވަނީ އުފެދިފަ އެވެ. ރޫމީން ބަލިވަމުންދާތީ މައްކާގެ މުޝްރިކުން ދިޔައީ އުފާކުރަމުންނެވެ. އެހެނީ، ރޫމީންނަކީ ބާވައިލެއްވުން ސަމާވީ ފޮތެއް ގެންގުޅޭ ނަޞާރާއިންގެ ބަޔަކު ކަމުގައި ވާތީ އެވެ. އެއާއި ޚިލާފަށް ފާރިސީންނަކީ މައްކާގެ މުޝްރިކުން ފަދައިން އަލިފާނަށް އަޅުކަންކުރާ ބުދު ބަޔަކުކަމުގައި ވުމުންނެވެ. އެދުވަސްވަރު ރޫމީން ބަލިވުމުން މުސްލިމުން ދިމާވީ ހިތާމަވެރިކަމުގެ ބޮޑުވީ އެވެ. މައްކާގެ މުޝްރިކުން ދިޔައީ މުސްކުރަމުން ވެސް އެކަމާ ބަޔާންވާގޮތުގައި ބޮޑު މަލާމާތްކުރަމުންނެވެ.

މިހެން ކަންތައް ވެފައި ވަނިކޮށް، اللّٰه، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ސޫރަތުއްރޫމުގެ ކުރީގެ އާޔަތްތަކުން ބާވައިލެއްވި އެވެ. އެ އާޔަތްތަކުގައި ރޫމީން ބަލިވި ވާހަކަ އާއި، އެކަމަކު ދާދި އަވަހަށް ރޫމީން ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ކާމިޔާބު ހޯދާނެކަމުގެ ވާހަކަ ބަޔާންވެފައި ވެއެވެ.

﴿ غُلِبَتِ ٱلرُّومُ (٢) فِىٓ أَدْنَى ٱلْأَرْضِ وَهُم مِّنۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ (٣) فِى بِضْعِ سِنِينَ ۗ لِلَّهِ ٱلْأَمْرُ مِن قَبْلُ وَمِنۢ بَعْدُ ۚ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ ٱلْمُؤْمِنُونَ

﴿٤﴾ الروم: ٢ - ٤ "(އަރަބިންނާއި) އެންމެ ކައިރި ބިމުގައި (ފާރިސީންގެ އަތުން) ރޫމީން ބަލިކުރެވިއްޖެ އެވެ. އަދި އެއުރެން ބަލިވުމުގެ ފަހުން، މަދު އަހަރުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ކާމިޔާބު ހާސިލުކުރާނެތެވެ. (އެބަހީ: ފާރިސީންގެ މައްޗަށެވެ.) އޭގެ ކުރިންވެސް އަދި އޭގެ ފަހުންވެސް ހުރިހާ ކަމެއް މިލްކުވެގެންވަނީ الله އަށެވެ. އަދި އެދުވަހުން މުއުމިނުން އުފާކުރާނެތެވެ."

މި އާޔަތްތައް ބާވާލައްވާފައި ވަނީ މީލާދުން 620ވަނަ އަހަރާ ތަނުގަ އެވެ. އެއީ ފާރިސީންގެ އަތުން ރޫމީން ބަލިވުމާ ގާތްގަނޑަކަށް ހަތްއަކަ އަހަރު ފަހުންނެވެ. އެ އާޔަތްތަކުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތުން ރޫމީން ދަރި އަވަހަށް ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ކާމިޔާބު ހާސިލް އެވެ. މަދު އަހަރުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ބިޟްޢު ބަހުގެ މާނައަކީ ގާތްގަނޑަކަށް 3 އަހަރާއި 9 އަހަރާއި ދެމެދުގެ މުއްދަތެއްކަމުން އިޝާރާތްކުރަން ބުރަވެތަރުވަ އެވެ. އެކަމަކު އޭރު ކަންތައްތައް ހުރިގޮތުން ފެންނަފެންނަން އެއީ ވުޖޫދުވުން ނުވެވުން ގޮތްކަމަކަށެވެ. އެހިނދު، ރޫމީންގެ ދައުލަތް އޮތީ ހަމަ ދުރުފާރުމުން ހިސާބުކުރުވި އަނިޔާ ދައުލަތުގެ ޝަރާކަތެއްކަމުން ނުވިން ނިޑިދިއުމުގެ ބިރުވެރިކަމުގެ ތެރޭ އެވެ. އެފަދަ ޙާލަތެއްގައި ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ކާމިޔާބު ހާސިލުކުރާނެ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރުމަށް ދަތިކަމެވެ.

ބިޒެންޓިން ރޫމުގެ ހަރަކާތަކަން ނުރައްކާތެރިކަމުގައި ވަށައިވާ ބަނދަރި ހަމައެކަނި ފާރިސީންނަށް ނޫނެވެ. ފާރިސީންގެ އިތުރުން އެ ދައުލަތަށް ހުރި ބޮޑު ބިރެއްކަމުގައި ވަރުގަދަ ކުދި ދައުލަތްތަކެއް ރޫމުގެ ވަށައިގެން އޮތް ހިސާބުގެ ހުޅަނގު-އުތުރުގައި ވެއެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ އިއުރޯޕިއަން ނިސްބަތްވާ އާރިޔަނުންނާއި، ތޫރާނީ އަށް ނިސްބަތްވާ ސްލަވުންނާއި، ޓިއުޓޮނިކުންނެވެ. އޭރު އާފްރިކާން ވަނީ ބިޒެންޓިން ރޫމުގެ ވެރިކަން ޓިސްމަންޕިނާގެ އިސްޓާރިޔާގެ ބޮޑުގައި ހަށްކަރުމަށް ހުރުކުރުވާހާޖަ އެވެ. އަދި ސިއްރުން ހަރުދުރާއަން ވަދެ ރޫމުގެ ހަރުގެފާނު ހިހަދުލަ ހަމައާއިތުރުކަން ވެސް މަސައްކަތްކޮށްފައި ވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އެތަކެއް ބައިވަރު ގަވަރުނަރުންނެއް ވަނީ އެ ހަރަކާތަށް ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތްކުރީ އެވެ. ޙަސަދަވެރިކަމުން މުޅި ދައުލަތް ބައިބައިވެގެން ނޮޅި ހިސަވައިދާނެކަމުގެ ބިރު ވަނީ ފެތުރިފަ އެވެ. ކުރިގައި ރޫމުގެ ހަސްކަރުމުގައި ހިފެހެން އިޓަލީއާއި، ސްޕެއިނާ، ފަރަންސީސިން، މިޞްރާއި އާރމީނިޔާ ވަނީ ފާރިސީން އަތުކުރީ އެވެ. ކުރުގޮތަކުން ބޮޑުނަރުވަ، އެސްޕެއިނުންވެސް ހަމަލާކުރަމުން ދިޔަ ރޫމީންގެ ހަރަކާތް މުޅިން ސުންނާފަތިވެދާނެ ދެން ކަމަށެވެ. އެފަދަ ވަގުތެއްގައި ރޫމީން ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ކާމިޔާބު ހާސިލުކުރާނެކަން ބަޔާންކުރައްވައި ރޫމު ސޫރަތުގެ ފުރަތަމަ އާޔަތްތައް ރަސޫލު الله ޞައްލަ الله ޢަލައިހި ވަސައްލަމް އަށް ބާވައިލެއްވި އެވެ. މި އާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވި ދިނަ ދުވަސްކޮޅަކީ ނުވެ ރަސްގެފާނު ހިރަޤްލް އަންގައިގެން ރޫމުގެ ރަސްކަން ހިނގާ ސަރަޙައްދުތަކުގައި ހުރި ނަޞާރާ ފައްޅިތަކުން މުހިއްމު ތަކެތީގެ ގޮތުގައި ޖަމާކުރިފައި ހުރި ހުރިހާ ރަނާއި ރިހި ސަށް ފިރުވައި އެތަކެތިން ފައިސާކޮޅި ހަދުވަން އަމުރު ނެރުއްވި އެވެ. މީގެ ބޭނުމަކީ އެ ފައިސާއިން ސިފައިންގެ ޒަރޫރަތްތައް ހަމަޖެއްސުމެވެ. ރޫމީންގެ އަތުން ގެއްލުނު ބިންތައް އަނބުރާ ހޯދުމަށް ބޭނުންކަމުގައި ވީނަ އަދަދުތަކެއްގެ ސިފައިން ބޭނުންވާތީ އެވެ.

ރޫމު ސޫރަތުގެ ކުރީގެ އާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވިތާ 7 އަހަރުވީ ފަހުން، މީލާދުން 627ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހު ރޫމީންނާއި ފާރިސީންނާއި ދެމެދު ވަރުގަދަ ހަނގުރާމައެއް ކުރިމަތިވިއެވެ. މި ހަނގުރާމައެއް ހިނގީ ދިޖްލާ ކޯރު ކައިރީގައި ހުރި ނިނެވާ ބަބިލޯނިޔާގެ ސަރަހައްދުގެ އެވެ. ހަނގުރާމައިގެ ނަތީޖާ ނުކުތީ ބައިގަނޑު ކުރަތަނިވި ގޮތަކަށް ރޫމީންގެ އަތުން ފާރިސީން ބަލިވެގެންނެވެ. އެއަށްފަހު، ދެތިންމަސް ފަހުން ފާރިސީންނަށް އަމިއްލުންގެ ހަރަކާތަށް ދަސްތަގިރްދާން ދެނޮސް އަޅުވާފައި ގޮތް ނަތީޖާ، އަގުހުރި ތަންތަނާއިގެ ދަރުން، ރޫމީންގެ އަތުގައި ހުރިހާ ބިމެއް އަތުން އަނބުރާ ދޫކޮށްލަން ދާން މަޖުބޫރުވި އެވެ. މިހެންވުމުން، ރޫމީން ފާރިސީންގެ މައްޗަށް ކާމިޔާބު ހާސިލުކުރާނެކަން ބަޔާންކުރައްވައި الله ތަޢާލާއިގެ ބާވައިލެއްވި ވަޙީއާ އާޔަތްތަކުގެ ހަޤީޤަތް ގެއްލިގެން ގޮސް

ބަޓީޒަޔަކަން ވަގަން ދިޔައީ އެވެ.

ރޫމް ސޫރަތުގެ ކުރީކޮޅުގެ އާޔަތްތަކުގައި ދުނިޔޭގެ ޖިއޮގްރަފީ އާއި ބާރަ މުހިންމު ބަޓީޓަމުގެ ބަޔާންވެފައި ވެއެވެ. އެ ކަމަކީ އެ ޒަމާނުގައި އެއްވެސް މީހަކަށް ހޯދައި ނުގަނެވޭނެ އިލްމީ ބަޓީޓަމުގެ ވާހަކަ އެވެ. އެހެން އަހަރެ ކަންކަން މިޒަމާނުގައި ހޯދިފައި ވަނީ ޒައުލު ސެޓެލައިޓްތަކާއި، ޒަމާނީ ބޮޑެތި އާލާތްތަކުގެ އެހީގައި ހޯދުމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ގޮތަށް ވެއްޖެއެވެ.

ރޫމް ސޫރަތުގެ ތިންވަނަ އާޔަތުގައި ބަޔާންވެފައިވާ أَدْنَى الْأَرْض މާނަކުރެވޭ އަދްނާގެ އަސްލު ތިރިބިންކަމަށް ބުނެވިދާނެއެވެ. މި ގޮތުން ދުނިޔޭގެ އެންމެ މާތަލާކަން ބޮޑުވެފައި އޮންނަނީ އަދަދުގައިވާ ބިން ނުވަތަ އެންމެ ކައިރިގައިވާ ބިން ކަމުގައި ވިއަސް، އެންމެ ތިރި ބިމުގެ މާނައިގައި ވެސް މި ދެ ބުނުމުގެ ބާވަތުގެ އިސްކަން ދެއެވެ. އަދަހަކަމުން ޖުޣްރާފީގައި ބަޔާންވެފައި އޮތީ ހޫނު ބޮޑު އެންމެ ތިރިބިމާއި ބިމުގެ ކަނޑުފަތަށްވުރެ ހަވާރެއިވާ ބަލަޖަހާބަދެ މިނިވާ ކަމަކަނަށް ވެސް ހިރުޞާފު އާއި ޖުޣުރާފީގައި އެންމެ ސަބަބަކީ ބަހަރުގެ ވާރިޢޯލަ އެވެ. އެ ވާދީގެ ނަމަކީ އެއްޑެން ވާދީއަކުރުން ނަމަގެ ޖަޒީރާ ބަޙުރުޤ ވަގީ އެވެ. ޖިއޮޕްލަކްޖް ދިރާސާގެ ދައްކާކާގެ މާ ވާދީ އެއްދިރިފައި ވަސް ދުނިޔޭގެ ހަރަސްޒި ނަގަލަ ބަރުއް ޖަހަރުބަގެ ސަހަރަޢާގެ ބަސަބޮނޑް.

މިފަދަ ޖަހަރެއް ހުރިޔާވާދީގެ ހުރިހާ ނިޒީ ޖުޣުރާފީ ލިބިފައިވާ ސަރަޙައްދަކަށް އެވެ. ޖަޒީން ބަރުޖި ވަޗީގެ ދިރުމުގެ ގަޑޭއިކާން 5000 ހިލޯމީޓަރެވެ. ސާދިގާގެ އުމުރުން ޖުމުލަ އަންނަ މި ޖުލްފްޖަރައިން ގާސް ނަޑިސް އިރުމަތީ އެކުރިކާގެ މެރިންބިކާގެ ވަރުއްޔާ ހިސާބަށްވެ. މި ކަނޑުގެ އެންމެ އުމުރު ހިސާބު އުފެދިސް ސާރިހާ، ޖޫބާނާން، ޖަޒަރާކިމްން އަދި އުރުދުނުގެ ސަރަހައްދުގެ އެވެ. މި ކަނޑުގެ ދުނިޔޭގެ ގާސް ހަރަމްގެ އަދަރު ކަނޑުއްޔާގެ ގޮޅިއްސް ގާސް އިރުމަތީ އެކުރިކާގެ މެރިންބިކާގައި އެންމެ ޒަމީބިކީ ކާރާގެ އައްސޭރިޖާ ހަމައެން ޖާޒާޖަވައި ވެއެވެ.

ސަބްޖަޔިބް ޖޮބްޒެކާގެ އަރިގައި ޤާދިޖަހަހާކަން ވަގި މިސްރަކާކުން ވަރަން ޝައުޤުވަރިކާރާ ޖަރަ ހަޓީތަޔަކާއް ހަމަވަޖަ އެވެ. އަދި ޖަޒީން ބަރުޖި ވަޗީ ހަމަކަކަން ހިއްސާ ވާދީގެ މާޖަރަގައި އެންމެ ބަބުރުޖުމައްދިމް ސަރަމަ ގަގްސީ ހިމަނި ހިސާބޭ ދުނިޔޭގައިވާ އެންމެ ތިރި ބިމެވެ. މަޤާދިޔަށް ބިން އެންމެ ގަގްސީގެ އައްސޭރި ޖަރުމުން މިޑްއަޓްއިރު އަމަން އެންމެ ކަނޑުގެ ޖަރުމަގެނޑު ޖަމީނުގެން 400 މީޓަރު (1320 ފޫޓް) މިރީގަ އެވެ. މަޤާދިޔަށް ބިން އެންމެ ގަގްސީ އަޔަ ޖަމުގައި ޖޫން އަހަރުވީ މިންވަރު އާދަޔާ ހިލާފަން ގިނަ މަޤާރާވެ. އަމަނުގެ މަޤާދިޔަށްވާ ބިމުގެ ސަރަޙައްދުމަށްވެރިޔާ ބަމަން މިރިވިމައި އަމަނުގެ ޖުޖަ އަދްވަސް ދިވެހި އަހަރުގަދަ އަދްވަސް ބެކާގެ ހިސާބުން ބަޔަކާގެ ބަލުވެރިޔާ ހުރެގެން ގެވާޖަރެވުން ވަޖާއިގަމަ ބަޔަކާ ބަހަސްއުފާއެވުން ހިސާބު ނަމަކާން ހަމަސް ހަރަސް ބިސްކާއަށް.

އެކި މިމަނުގެ އަދްސާރިޔާއި ގަމަ ހިސާބުއްގެ އެވެ. ދުނިޔޭގެ އަޑުވަސް ހިސާބުތަކުން ކަނޑުގެ ސަމަބަރައިން މިންއަދަވައިގެން ބަޖާއިދު މި ޖަޒީސިގެ އަދްސާރިއަންވުމު މިރި ބިމުގެ ހިސާބުގައި ނަމަވެ.

ބަހާންވެރިއަ ޖަދަރައިން މިކަން އެމީމަކައި، ސާފުކޮށް އަނގެން އޮތީ ބަޓީޓަމަޔާ ޖުޒާއަރުގައި ބަހާންވެފައި އެވާ އެންމެ މިރި ބިމަކީ (ބަހުރުލްމައްޔިތު ނުވަތަ ޖަޒީސި ހިމެނިގެންވާ) ޖަޒީން ބަރުޖި ވަޗީގެ ސަމަރަހައްދު ހަމަން ދަރަން މަސަކުން ހަމަންކަމުގެ އެވެ. އަހަރެމާ، މިއީ އަޖައިބުން ފުރިގެންވާ ޤުރުއާނުގެ މުއުޖިޒާތްމަކާގެ މަޖަރައިން އެއް މުއުޖިޒާތެވެ. މިޚާދުން 7ވަނަ ޤަރުނުގައި، މި ޒަމާނުގައި މިހިރަ ސަބްޖަޔިބް ޖޮބްޒެކާ، ޒަމާނީ ބާކްޒަރެޖީގެ ވަސީލަތްމަކާއް އިޖާދުކުރެވިފައި ނުވާ އެވެ. މިއަހަރަކުން، ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ އަޖަދަ ޒަމާނެއްގައި އަޅުވަސް މިހާރަން ޚަޒާކާން ކުރައްވަސް މިޖަދަ އިލްމީ ބަޓީޓަމް ބަޔާންކާމަކޮށް ނުދެވޭނެއެވެ. މިޖަދަ ވާހަކަތަކު އެ ޒަމާނުގައި ޤުރުއާނުގައި ބަޔާންވެގެން އަޔުސްކޮށް ވަސް ހުއްވަމީ ސަވާލުކުރާ މިހެންނެން ދަނީ އެކީ ޒަމާނެއްގެ، މުޙައްމަދު ﷺ ބަޚައިރި ވަޙީއްޖަވާ އަން ބާވައިޚައްވުން ވާ އަޔުސްކޮށް ވަސް ހުރިހާ ކަމެއް އެންމެ މާރަން ދަންނަވާ ގޮތެއްގެ، އެންމެ ހިރަފުޒަމުގެ ހައްދުރި ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުމުގެ ޤަބޫލުކުރަން ޖެހޭ ހަމަ އެއްޗެކެވެ. އަހަން ގޮތެއް ނެތްކަމުގެ އެވެ.